

Partneriteti i Ruisë me Kinën është Shenja e një Bote të Re

Article by Raluca Besliu

April 14, 2022

Sanksionet e vendosura nga BE dhe SHBA ndaj Ruisë pas pushtimit të Ukrainës janë të pashembullt në shkallë. Pavarësisht nga madhësia e tyre, varësia e Evropës nga gazi natyror dhe partneriteti strategjik i Ruisë me Kinën do të kufizojnë aftësinë e sanksioneve për të kufizuar agresionin rus. Një rend ndërkombëtar post-perëndimor rrezikon të bëhet një botë e sferave të ndikimit dhe blloqeve të pushtetit. Cila është alternativa e “luftës së të gjithëve kundër të gjithëve”?

Pas pushtimit të plotë të Ruisë në Ukrainë më 24 shkurt 2022, Bashkimi Evropian dhe Shtetet e Bashkuara njoftuan sanksione të reja, më të ashpra ndaj vendit. Sanksionet synojnë sektorë kyç të ekonomisë ruse, si bankat, energjinë dhe teknologjinë, megjithëse me ndërprerje të konsiderueshme, gjithashtu edhe njerëzit kyç në rrethin e ngushtë të Presidentit Vladimir Putin dhe Parlamentin e Shtetit. BE-ja ka vendosur gjithashtu një ngrirje të aseteve ndaj vetë Putinit ngrirje të aseteve ndaj vetë Putinit si dhe Ministrin të Jashtëm Sergey Lavrov, me SHBA-në që njoftoi se së shpejti do të ndjekë të njëjtin shembull. Këto sanksione u bazuan në një raund të mëparshëm që BE dhe SHBA i kishin vendosur Ruisë menjëherë pasi ajo njohu pavarësinë e rajoneve të ndara Ukrainase Donetsk dhe Luhansk dhe dërgoi trupa në territorin e tyre.

Sanksionet nuk janë një strategji e re nga fuqitë perëndimore. Në vitin 2014, sanksionet u vendosën pas aneksimit nga Rusia të gadishullit të Krimesë së Ukrainës. Këto &sanksione kufizuan aksesin në tregjet perëndimore për ndërmarrjet shtetërore ruse në sektorët kyç dhe imponuan një embargo (ndalim zyrtar) ndaj eksporteve të pajisjeve të përcaktuara për kërkimin dhe prodhimin e naftës së teknologjisë së lartë dhe të mallrave ushtarake.

Ndërsa këto sanksione ndikuan në ekonominë ruse, ato ndikuan gjithashtu në ekonominë e BE-së dhe SHBA-së. Në terma afatgjatë, ato nuk ishin një pengesë e mjaftueshme për të parandaluar pushtimin e Ruisë në Ukrainë. Përkeqësimi i marrëdhënieve me Perëndimin që filloi në vitin 2014 e shtyu Ruisë të forconte lidhjet e saj ekonomike me partnerë të tjerë ekonomikë. Më e rëndësishmja, ajo çoi në zgjerimin e bashkëpunimit me Kinën në fusha kyçe, duke përfshirë energjinë, financë dhe sigurië.

Në një botë gjithnjë e më shumëpolare me dimensione të ndryshme të fuqisë ekonomike, ushtarake dhe politike, Rusia nuk është më e kufizuar nga limitet e vendosura nga SHBA dhe BE. Ajo ka alternativa të mundshme të partnerëve tregtarë që mund të zvogëlojnë ndjeshëm ndikimin e çdo sanksioni perëndimor. Fuqitë perëndimore duhet ta njohin këtë multipolaritet dhe të marrin vendime strategjike me kujdes dhe konsideratë.

Kina: një mik në nevojë...

Në vitin 2014, menjëherë pas aneksimit të Krimesë dhe përballjes me një paketë sanksionesh, Rusia kishte dëshpërimisht nevojë për mbështetje në skenën ndërkombëtare. Ajo gjeti një partner të gatshëm në Kinë. Të dy vendet nënshkruan një partneritet strategjik, i cili përfshinte marrëveshje të profilit të lartë, si një marrëveshje 40-vjeçare për furnizimin me gaz midis Gazprom dhe Korporatës Kombëtare të Naftës së Kinës.

Partneriteti ekonomik kino-rus ka qenë në rritje që atëherë. Ndryshimi i ka lejuar Ruisë të distancohet nga partnerët e saj perëndimorë dhe të përgatitet për vendosjen e sanksioneve të mëtejshme. Kina ka qenë partneri më i madh tregtar i Ruisë që nga viti 2010. Ndërmjet viteve 2016 dhe 2021, tregtia e jashtme midis dy vendeve u dyfishua më shumë, duke u rritur nga 66 miliardë në 147 miliardë dollarë.

Që nga aneksimi i Krimesë, të dy vendet gjithashtu kanë reduktuar gradualisht përdorimin e dollarëve amerikanë në tregtinë dypalëshe. Në vitin 2014, të dy vendet nisën një shkëmbim valutë trevjeçar me vlerë 150 miliardë juanë, shkëmbim valutë trevjeçar me vlerë 150 miliardë juanë, të rinovuar në vitin 2017, për të rritur pavarësinë e tyre nga sistemi financiar të SHBA-së. Ndërsa SHBA lëvizi në vitin 2018 për të vendosur tarifa të rënda për mallrat kineze në fillim të luftës tregëtare SHBA - Kinë, Kina gjithashtu filloi të shtyjë për de-dollarizimin e mëtejshëm, duke ndjerë se ekonomia e saj ishte nën kërcënim.

Our latest edition - Moving Targets: Geopolitics in a Warming World - is out now.

It is available to read online & order straight to your door.

[READ & Order](#)

Në vitin 2019, Kina dhe Rusia nënshkruan një marrëveshje për të zëvendësuar dollarin me monedha kombëtare në rastet e pagesave ndërkombëtare. Në mënyrë thelbësore për Ruisë, kjo nënkuptonte aksesin e dhënies borxh dhe kredive në monedhën e Kinës nga subjekte, të tilla si Banka e Zhvillimit të Kinës dhe Banka e Eksportit-Importit të Kinës, të cilat janë të izoluara nga ndëshkimet perëndimore nga mungesa e interesave të biznesit të SHBA-së. Qasja kineze në tregjet e tjera financiare do të jetë e dobishme në krizën aktuale, pasi ato në Perëndim bëhen sërish të padisponueshme për Ruisë.

Duke rezistuar ndaj sanksioneve të vitit 2014, Rusia demonstroi se mund të përshtatet edhe me përjashtimet më të ashpra, për sa kohë që mund të gjejë mbështetje nga aktorë të tjerë vendimtarë, veçanërisht nga Kina. Rusia ka të ngjarë të përgjigjet me të njëjtën përshtatshmëri kur të përballet me sanksionet e vitit 2022. Vendimi i BE-së dhe SHBA-së për të ndërprerë disa banka ruse nga sistemi i pagesave SWIFT mund ta privojnë ekonominë ruse nga miliarda në një afat të shkurtër, por në terma afatgjatë nuk është një dëm i pakapërcyeshëm për të.

Si fillim, nuk ka gjasa që bankat e përfshira në transaksione me produkte energjetike, si Gazprombank, banka e tretë më e madhe e Ruisë, të shkëputen nga SWIFT. Gjermania ka shprehur shqetësimin e saj se heqja e aksesit për furnizuesit rusë të naftës dhe gazit do të shkaktonte një rritje të kostove të energjisë në Evropë. Kjo do të thotë se disa nga bankat më të fuqishme ruse nuk do të preken. Përjashtimi i Ruisë nga SWIFT mund të ketë gjithashtu një efekt bumerang në tregjet financiare perëndimore. Disa banka Evropiane

kanë filiale ruse, nga të cilat marrin një pjesë të të ardhurave të tyre neto, si Société Générale në Francë dhe Raiffeisen në Austri. Shkëputja e bankave ruse nga SWIFT do të zvogëlojë të ardhurat e këtyre bankave Evropiane. Tregjet e aksioneve gjithashtu mund të bëhen të paqëndrueshme, për shkak të ndërprerjes së tregtisë globale.

Alternativat ndaj SWIFT tashmë ekzistojnë dhe janë në përdorim. Në vitin 2018, Evropa krijoi sistemin INSTEX në mënyrë që bizneset Evropiane të mund të bënin tregti me Iranin, dhe për këtë arsye të anashkalonin sanksionet e SHBA. Kina ka projektuar Sistemin Ndërkufitar të Pagesave Ndërbankare (CIPS) për të zgjeruar kontrollin e qeverisë qendrore mbi ekonominë vendase dhe për të shlyer transaksionet ndërkombëtare në juan, megjithëse shumica e transaksioneve globale të Kinës kryhen në monedha të tjera, dhe kështu ende kalojnë përmes SWIFT. Krijimi i një alternative ndaj SWIFT ishte tashmë në tryezë për Rusinë dhe Kinën. Përjashtimi i Ruisë nga SWIFT ka të ngjarë ta përshpejtojë këtë proces.

Në ditët në vijim të pushtimit, hezitimi nëse do të përjashtohet Rusia nga SWIFT dhe si, shkaktoi një përshkallëzim të mëtejshëm. SHBA dhe BE më pas njoftuan vendimin e tyre për ngrirjen e aktiveve të bankës qendrore ruse, dhe shumë shpejt u pasuan nga vende të tjera si Kanadaja dhe Zvicra. Këto sanksione janë ndoshta më të ashprat e vendosura ndonjëherë ndaj një ekonomie të madhe. Masa synon fondin rezervë prej 630 miliardë dollarësh që Rusia ka zhvilluar për t'i rezistuar sanksioneve të mundshme. Ajo shkaktoi një rënie të ndjeshme të vlerës së rublës në tregjet valutore. Ndërsa efektet do të gjymtojnë ekonominë ruse në afat të shkurtër, presioni që Perëndimi mund të ushtrojë mbetet i kufizuar. Por, Kina nuk ka gjasa të mbështesë ngrirjen. Në terma afatgjatë, ka të ngjarë që sanksionet dramatike të dëmtojnë më tej pozicionin e dollarit amerikan si një aset rezervë ndërkombëtar i zgjedhur.

Nivelet e reja të bashkëpunimit

Më 4 shkurt 2022, Rusia dhe Kina zgjeruan më tej bashkëpunimin e tyre duke zbuluar një “partneritet pa kufij” që mbulon hapësirën, ndryshimet klimatike, kontrollet e internetit dhe inteligjencën artificiale. Të dy vendet njoftuan gjithashtu një marrëveshje të re të naftës dhe gazit me vlerë rreth 117 miliardë dollarë në fillim të shkurtit. Kontrata do të furnizojë Kinën 10 miliardë metra kub në vit nga lindja e largët e Ruisë dhe zgjat një marrëveshje ekzistuese për furnizimin me miliona tonë naftë përmes Kazakistanit gjatë 10 viteve të ardhshme. Kur Kina angazhohet në marrëveshje të mëdha energjetike, ajo gjithashtu ofron investime të konsiderueshme në punën e logjistikës, ndërtimit dhe mirëmbajtjes. Këto nisma do të mbështeten me hua dhe kredit në monedhën vendase të Kinës. Më 28 shkurt, Gazprom nënshkroi një kontratë për një lidhje të re gazi në të gjithë Mongolinë, një lidhje që do të rrisë më tej rrjedhën e gazit nga Rusia në Kinë në dekadat e ardhshme.

Bashkëpunimi kino-rus është një skenar i favorshëm për të dy vendet dhe një kërcënim potencial për vendet Evropiane. Për Rusinë, ky partneritet u siguron klientëve të rinj, zbutjen e goditjeve të çdo ndëshkimi të mundshëm në sektorin e energjisë nga fuqitë perëndimore. Masa të tilla nuk dështuan, me Gjermaninë që revokoi certifikimin e gazsjellësit Nord Stream 2. Tubacioni, që shkon nga brigjet e Ruisë në Gjermaninë veriore nën Detin Baltik, supozohej të dyfishonte rrjedhën e gazit nga Rusia në Gjermani.

Rusia nuk është më e kufizuar nga kufizimet e vendosura nga SHBA dhe BE. Ajo ka alternativa të mundshme të partnerëve tregtarë që mund të zvogëlojnë ndjeshëm ndikimin e çdo sanksioni perëndimor.

Rritja e aksesit në burimet e naftës dhe gazit të Ruisë është një përfitim i konsiderueshëm për Kinën, konsumatori më i madh i energjisë në botë që nga viti 2011. Kina mbështetet shumë te nafta e Lindjes së Mesme dhe, dhe në një masë më të vogël, te gazi. Paqëndrueshmëria e rajonit, si dhe fakti që mallrat e importuara duhet të transportohen përmes rrugëve detare, e kanë bërë Kinën të diversifikojë burimet e saja të energjisë. Rusia është alternativa ideale.

Evropa ka më shumë për të vuajtur nga ky afrim energjetik. Kontinenti merr pothuajse 40 për qind të gazit dhe më shumë se një të katërtën e naftës së tij nga Rusia. Lista e saj e sanksioneve u shmang nga rrezikimi i importeve të saj të karburanteve ruse, të nevojshme për energjinë elektrike dhe ngrohjen. Mungesa e dukshme nuk është humbje për Rusinë: shkurtimi i furnizimeve me energji është një masë e mundshme hakmarrëse kundër sanksioneve Evropiane.

Gjatë takimit të tyre të shkurtit në Pekin, Rusia dhe Kina mbështetën gjithashtu pozicionet e njëra-tjetrës për çështjet kryesore të sigurisë: Kina mbështeti kërkesën e Ruisë që Ukraina të mos pranohej në NATO, ndërsa Rusia kundërshtoi çdo formë të pavarësisë për Tajvanin. Kur Rusia nisi pushtimin e saj të plotë të Ukrainës, angazhimi i Kinës u testua. Fuqia aziatike i qëndroi besnike premtimeve të bëra në Pekin. Kina jo vetëm që vuri në pikëpyetje nëse operacioni duhej të quhej “një pushtim”, por gjithashtu fajësoi SHBA-në për rritjen e tensioneve dhe “duke ngritur” kërcënimin e luftës. Kina abstenoj nga votimi për një rezolutë të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara që dënon pushtimin rus dhe theksoi se “aspiratat legjitime të sigurisë së Ruisë duhet të adresohen siç duhet”.

Një rend i ri botëror?

Në të njëjtin takim në shkurt, Kina dhe Rusia kritikuan përpjekjen e “shteteve të caktuara” për të vendosur hegjemoninë globale, për të kërkuar përballje dhe për të imponuar standardet e tyre të demokracisë. Kjo është një goditje jo aq delikate ndaj SHBA-së dhe BE-së dhe shënon një shtrirje të qartë në pozicionim që duhet të shqetësojë vendet perëndimore.

Zëdhënësi i Departamentit të Shtetit të SHBA-së, Ned Price dënoi faktin se Rusia dhe Kina duan një rend botëror që është “thellësisht joliberal, një rend që qëndron në kontrast me sistemin që vendet rreth fjalës [...] kanë ndërtuar në dekadat e fundit”. Rendi aktual ndërkombëtar u ndërtua nga SHBA në fund të Luftës së Dytë Botërore; ajo pasqyron vlerat e saj dhe është ndërtuar për të favorizuar interesat e saj dhe të aleatëve të saj. Deri më sot, kjo nënkupton kryesisht vendet Evropiane. Megjithatë, shpesh ka tensione midis pozicionimit të BE-së dhe SHBA-së mbi temat kryesore, duke përfshirë ndryshimet klimatike, tregtinë dhe ndërhyrjet ushtarake. Terminologjia e një “rendi” nënkupton një

hierarki pushteti që duhet mbajtur dhe respektuar Ajo që rendi ekzistues botëror nuk ka arritur të llogarisë është ngritja e fuqive të reja globale, përfshirë Kinën dhe Rusinë, që dëshirojnë të njihen dhe trajtohen si të tilla dhe të lejohen të luajnë një rol më të madh në skenën ndërkombëtare.

Shpërndarja e përfitimeve në politikën ndërkombëtare shpesh nuk korrespondon me shpërndarjen e pushtetit. Me kalimin e viteve, Rusia, fuqia më e madhe bërthamore në botë, ka kërkuar vazhdimisht që NATO të ndalojë zgjerimin e saj drejt lindjes në atë që Rusia e konsideron sferën e saj të ndikimit, si dhe garancitë se Ukraina nuk do t'i bashkohet aleancës. Kjo është pjesë e një shqetësimi ndoshta legjitim për sigurinë e saj, pasi ajo tani kufizohet nga me shumë shtete anëtare të NATO-s.

Putin ka akuzuar NATO-n se nuk ka respektuar një premtim të bërë në fillim të viteve 1990 për të mos e shtrirë fuqinë e saj përtej territorit të Gjermanisë Lindore. Këtë premtim supozohet se ia ka bërë sekretari Amerikan i shtetit James A. Baker ish-udhëheqësit sovjetik Mikhail Gorbachev gjatë një takimi. Vetë Gorbaçovi theksoi se kjo garanci i referohej vetëm faktit se asnjë ushtar i NATO-s nuk mund të vendosej në territorin e ish-Gjermanisë Lindore dhe se deklarata ishte nxjerrë jashtë kontekstit. Ndërsa kjo ndjenjë e tradhtisë mund të ishte keqinterpretuar, ajo garantonte një dialog. Në vend që të fillonte një bisedë, NATO shpërfilli shqetësimet e deklaruara të Rosisë dhe intensifikoi bashkëpunimin e saj me Ukrainën. Në vitin 2020, aleanca e njohu Ukrainën si një partner të mundëshëm për zgjerim, duke thelluar bashkëpunimin me vendin.

*Bashkëpunimi kino-rus është një skenar i
favorshëm për të dy vendet dhe një kërcënim
potencial për vendet Evropiane.*

Ndërhyrjet e mëparshme, veçanërisht fushata e NATO-s në luftën e parë civile Libiane, e cila përshpejtoi rënien e presidentit Muammar Gaddafi, nxiti rezistencën ruse dhe kineze ndaj zgjerimit të NATO-s. Në vitin 2011, të dy vendet lejuan një koalicion të NATO-s të ndërhynte në Libi për të zbatuar një rezolutë të Këshillit të Sigurimit të OKB-së që bënte thirrje për një armëpushim të menjëhershëm dhe autorizimin e komunitetit ndërkombëtar për të krijuar një zonë ndalim-fluturimi për të mbrojtur civilët. Ndërhyrja e NATO-s ndryshoi në mënyrë drastike valën në konfliktin Libian, duke kontribuar në ndryshimin e regjimit përmes veprimeve kryesisht të pajustificuara nga pikëpamja humanitare.

Një shembull i tillë ishte bombardimi i forcave të Gadafit në qytetin e tij të lindjes, Sirte, ku ushtria libiane nuk përbënte ndonjë kërcënim të madh për popullsinë mbështetëse vendase. Kjo kishte të bënte më pak me mbrojtjen e civilëve dhe më shumë me krijimin e një goditjeje ndaj ushtrisë libiane. Që nga ajo ndërhyrje, Rusia dhe Kina janë bërë kundër ndërhyrjeve të NATO-s, si për shembull në Siri.

Kur bëhet fjalë për Ukrainën, së bashku me precedentin libian, dështimi i NATO-s për t'u angazhuar me Rusinë dhe mosgatishmëria për të pranuar ankesat e një prej fuqive më të mëdha energjetike dhe ushtarake në botë çuan në rritjen e pakënaqësisë dhe vullnetit nga ana e Rosisë për të sfiduar një sistem ekzistues global që ndihej sistematikisht i përjashtuar.

Kina ka shprehur një shqetësim të ngjashëm në lidhje me çështjet e sigurisë, duke theksuar se, “edhe sot, Kina ende përballet me një kërcënim realist nga SHBA-të e rrethuar nga disa prej aleatëve të saj, pasi ata ndërhyjnë në mënyrë të pahijshme dhe të rëndë në punët e brendshme të Kinës dhe minojnë sovranitetin dhe sigurinë e Kinës në çështje, duke përfshirë Xinjiang, Hong Kong dhe Tajvan”.

Pavarësisht statusit të saj si ekonomia e dytë më e madhe në botë, Kina pritej të ndiqte qëndrimin e vendeve perëndimore ndaj pushtimit rus dhe u kritikua nga mediat perëndimore dhe subjektet politike për një qëndrim të ndryshëm. Kina e ka përdorur këtë krizë për të kërkuar vendin e saj në tryezën e vendimmarrjes si një lojtar kryesor i fuqisë, madje duke ofruar të veprojë si një paqebërës në negociatat ruso-ukrainase.

Solidaritet me Ukrainën në një botë multipolare

Të kuptuarit e shtrirjes së bashkëpunimit në rritje të Ruisë me Kinën është thelbësore nëse Perëndimi dëshiron të formulojë një përgjigje efektive ndaj krizës. Vendet Evropiane dhe SHBA duhet të vazhdojnë të kërkojnë çpërshkallëzimin dhe tërheqjen e trupave Ruse nga territori Ukrainas dhe të vazhdojnë t’i bëjnë thirrje Ruisë që të angazhohet në negociatat me Ukrainën. Vendet perëndimore gjithashtu duhet të ndërmarrin hapa për të reduktuar varësinë e tyre nga Rusia dhe Kina, gjë që do t’u siguronte atyre më shumë avantazh në të ardhmen. Ky është një proces që BE-ja tashmë e ka nisur. Në fillim të vitit 2021, ajo zbuloi një plan për të reduktuar varësinë e saj nga Kina për furnizime të tilla si lëndët e para dhe farmaceutikët. Pushtimi Ukrainas e ka shtyrë gjithashtu BE-në të çlirohet nga varësia e naftës dhe gazit rus më shpejt se sa ishte planifikuar fillimisht në Marrëveshjen e Gjellbër Evropiane. Në përgjigje të agresionit në rritje të Ruisë, Presidentja e Komisionit Evropian Ursula von der Leyen njoftoi se BE-ja tani do të dyfishojë energjinë e rinovueshme për të rritur autonominë strategjike të energjisë së Evropës.

Bota po hyn me shpejtësi në një rend ndërkombëtar post-perëndimor. Ky nuk është më rendi që SHBA vendosi në fund të Luftës së Dytë Botërore. Por ajo nuk duhet të bëhet një botë e aleancave të fuqive të mëdha dhe sferave të ndikimit.

Në thelbin e saj, Kina nuk është një fuqi revolucionare që synon të krijojë një rend të ri botëror, por më tepër një revizionist “që synon të rrisë ndikimin e saj, të rregullojë disa rregulla në favor të saj dhe të ndryshojë aspekte të rendit që ajo i sheh si minim të interesave të saj.” Është ndjenja e tyre e përjashtimit nga rendi botëror dhe tavolina e vendimmarrjes që antagonizon vende si Rusia dhe Kina dhe i shtyn ata të hakmerren më me forcë.

Si Evropa ashtu edhe SHBA-ja duhet të njohin natyrën multipolare të botës sot dhe të dëgjojnë zërat e lojtarëve të tjerë të mëdhenj, duke përfshirë Kinën dhe Rusinë. Vendet perëndimore duhet të hapin hapësirat e dialogut dhe negociatave, megjithatë, pa kompromentuar parimet kryesore, si sovraniteti dhe sundimi i ligjit.

Në terma afatgjatë, nevojiten norma dhe institucione të reja për të rregulluar pushtetin dhe paqen në nivel global, si dhe për të trajtuar sfidat gjithnjë e më komplekse me të cilat po përballet bota. Ky ushtrim do të jetë i shumëanshëm dhe duhet të shikojë përtej nevojave dhe preferencave të vendeve perëndimore. Me theksin e tyre në zgjidhjen jo të dhunshme të konflikteve, si dhe përvojën e tyre të gjatë në përkrahjen për dekolonizimin e

institucioneve globale dhe reformën e Kombeve të Bashkuara, të Gjelbrit janë të pozicionuar mirë për të luajtur një rol të rëndësishëm në formësimin e këtij mjedisi të ri ndërkombëtar.

Raluca Besliu is originally from Romania, but currently lives in Belgium. She is interested in Romanian and Eastern European affairs, human rights issues, and global governance.

Published April 14, 2022

Article in Albanian

Translation available in English

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/partneriteti-i-rusise-me-kinen-eshte-shenja-e-nje-bote-te-re/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe. In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space.

Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.